

Sygn. akt I UK 226/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 stycznia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bogusław Cudowski (przewodniczący)

SSN Romualda Spyt

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania K. M.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.
o prawo do emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 28 stycznia 2015 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 14 stycznia 2014 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 14 stycznia 2014 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w C. od wyroku Sądu Okręgowego w

C. z dnia 18 lutego 2013 r., zmieniającego decyzję organu rentowego z dnia 7 marca 2012 r. i przyznającego K. M. prawo do emerytury od dnia 1 maja 2012 r.

W sprawie tej ustalono, że wnioskodawczynie legitymuje się okresem zatrudnienia w wymiarze 26 lat, 4 miesięcy i 8 dni, umowę o pracę rozwiązała w dniu 30 kwietnia 2012 r., a wiek 55 lat osiągnęła w dniu 4 marca 2012 r. W okresach od 1 lipca 1975 r. do 28 maja 1981 r. oraz od 15 października 1981 r. do 31 grudnia 1998 r. pracowała na stanowisku laboranta w C. Zakładach Materiałów Ogniotrwałych, która to praca została potwierdzona przez pracodawcę jako zatrudnienie w warunkach szczególnych na stanowisku laborantki w dziale kontroli jakości produkcji, wymienione w wykazie A, dział XIV, poz. 25 pkt 1 stanowiącym załącznik do zarządzenia Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985 r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego (Dz.Urz. Ministra Gospodarki nr 1, poz. 1; dalej jako zarządzenie resortowe). Wnioskodawczynie nie tylko pobierała próbki z materiałów produkcyjnych i badała ich zgodność z obowiązującymi normami, ale również dokonywała pomiaru zapylenia, wysokości hałasu, sprawdzała temperaturę w suszarniach półfabrykatów do produkcji cegły i kształtek szamotowych, pobierała próbki czadu wytwarzanego z węgla koksującego oraz kontrolowała jakość półfabrykatów i wyrobów gotowych pod względem zgodności z normą wymiarów i wagi. Czynności te wykonywała na hali produkcyjnej i dlatego jej stanowisko zostało określone przez zakład pracy jako laboranta i kontrolera wyrobów.

Przy takich ustaleniach Sąd odwoławczy podzielił ocenę Sądu pierwszej instancji, iż wnioskodawczynie posiada 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach, a w konsekwencji spełnia warunki do emerytury określone w art. 184 w związku z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.; dalej jako ustawa emerytalna).

W ocenie Sądu drugiej instancji, skoro wnioskodawczynie w ramach wykonywanej pracy zajmowała się pobieraniem próbek i badaniem ich wytrzymałości oraz analizą jakości próbek za pomocą urządzeń służących do

badania wytrzymałości gotowych wyrobów, w tym specjalistycznych pieców, w których badano odporność wyrobów na wysokie temperatury, gdzie ważyła i wypalała próbki, to nie wykonywała czynności laboranta w laboratorium, ale w dziale kontroli jakości produkcji. Dokonywanie przez wnioskodawczynię kontroli jakości produkcji mieści się w wykazie A, dział XIV, pkt 24 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.; dalej jako rozporządzenie) oraz w wykazie A, dział XIV, poz. 25 pkt 1 stanowiącym załącznik do zarządzenia resortowego.

W skardze kasacyjnej organ rentowy zarzucił naruszenie prawa materialnego, tj.: 1) § 1 ust. 1 rozporządzenia w związku z wykazem A, dział XIV, poz. 24 stanowiącym załącznik do rozporządzenia, przez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że wnioskodawczyni na stanowisku laborantki wykonywała pracę w warunkach szczególnych polegającą na kontroli jakości produkcji, mimo że stan faktyczny nie uzasadniał takiego uznania; 2) § 2 ust. 1 rozporządzenia, przez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że wnioskodawczyni wykonywała pracę w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, podczas gdy stan faktyczny sprawy nie potwierdzał, aby wnioskodawczyni wykonywała stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązki pracownicze na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie; 3) § 4 ust. 1 rozporządzenia, przez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że wnioskodawczyni spełniła wszystkie określone w nim przesłanki niezbędne do uzyskania świadczenia emerytalnego, podczas gdy stan faktyczny sprawy nie uzasadniał takiego rozstrzygnięcia; 4) art. 32 ust. 2 i 4 w związku z art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, przez jego niewłaściwe zastosowanie, a w konsekwencji przyznanie wnioskodawczyni prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych, w sytuacji gdy nie istniały wszystkie przesłanki niezbędne do takiego rozstrzygnięcia, gdyż nie legitymuje się ona stażem pracy w warunkach szczególnych wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w wymiarze 15 lat.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę w całości zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu pierwszej instancji i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez oddalenie odwołania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga kasacyjna jest usprawiedliwiona.

Zawarty w przepisach przejściowych ustawy emerytalnej art. 184 dotyczy tych ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy w dniu wejścia ustawy w życie (1 stycznia 1999 r.) osiągnęli: 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 (co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn). Takim ubezpieczonym emerytura przysługuje po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy. Za dotychczasowe należy uważać przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., z wyłączeniem przepisów kompetencyjnych § 1 ust. 2-3 (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2002 r., III ZP 30/01, OSNP 2002 nr 10, poz. 243).

Z wywodów Sądu drugiej instancji wynika, że podstawę zaskarżonego rozstrzygnięcia stanowiło ustalenie, iż po pierwsze - wnioskodawczyni, mimo zatrudnienia na stanowisku laboranta, faktycznie wykonywała czynności polegające na kontroli jakości produkcji, a po drugie - czynności te nie były przez nią wykonywane w laboratorium, ale w dziale kontroli jakości produkcji. O ile rację ma Sąd odwoławczy, że dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy (rzeczywiście wykonywanych zadań pracowniczych) (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 2009 r., I PK 194/08, OSNP 23-24, poz. 281 i powołane w nim orzecznictwo), to błędne jest jego założenie, że praca polegająca na kontroli jakości produkcji w każdym przypadku stanowi pracę w szczególnych warunkach wymienioną w dziale XIV, poz. 24 wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia i w odpowiadającym mu

dziale XIV, poz. 24, pkt 1 załącznika nr 1 do zarządzenia resortowego (błędnie powołanym przez Sąd drugiej instancji jako dział XIV, poz. 25, pkt 1 tego wykazu, który odnosi się do bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń oraz prac budowlano-montażowych i budowlano-remontowych).

Prace określone w wykazie A, dział XIV, poz. 24 stanowiącym załącznik do rozporządzenia, polegające na kontroli międzyoperacyjnej oraz kontroli jakości produkcji i usług mogą być uznane za pracę w szczególnych warunkach w rozumieniu § 2 ust. 1 rozporządzenia tylko wówczas, gdy są wykonywane na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie (warunkiem zakwalifikowania tego rodzaju kontroli jako pracy wykonywanej w szczególnych warunkach jest zatem to, aby na oddziałach i wydziałach, na których jest ona wykonywana, jako podstawowe wykonywane były prace wymienione w wykazie A), a nadto stale i w pełnym wymiarze czasu pracy (codziennie i przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy). Zasadniczo nie jest dopuszczalne uwzględnianie do okresów pracy w szczególnych warunkach wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2007 r., I UK 111/07, LEX nr 375689; z dnia 2 października 2013 r., II UK 69/13, LEX nr 1386037; z dnia 3 grudnia 2013 r., I UK 181/13, LEX nr 1467148 oraz z dnia 10 kwietnia 2014 r., II UK 396/134, LEX nr i powołane w nich orzeczenia). Sąd Najwyższy przyjmuje również, że zawarte w wykazie A, dział XIV, poz. 24 rozporządzenia określenie „na oddziałach i wydziałach” wskazuje, iż kontrola jakości produkcji (podobnie jak kontrola międzyoperacyjna i dozór inżynieryjno-techniczny) powinna być wykonywana bezpośrednio w określonym, skonkretyzowanym środowisku pracy, w którym występują warunki narażające na szybszą utratę zdolności do zarobkowania. Za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się bowiem pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Z tego względu regulacje z tym związane podlegają wykładni ścisłej, gwarantującej

zachowanie celu uzasadniającego odstępstwo od zasady przechodzenia na emeryturę w powszechnym wieku emerytalnym (por. wyrok z dnia 3 grudnia 2013 r., I UK 184/13, LEX nr 1448473 i powołane w nim orzeczenia). Wniosek ten znajduje również potwierdzenie w brzmieniu działu XIV, poz. 24, pkt 1 załącznika nr 1 do zarządzenia resortowego, gdzie za stanowiska pracy, na których wykonywane są obowiązki polegające, między innymi, na kontroli jakości produkcji uprawniające do niższego wieku emerytalnego, uznano wyłącznie stanowiska, na których prace te wykonywane są stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, przy stanowisku wymienionym w wykazie. Co prawda, na skutek upadku kompetencji do tworzenia wykazów resortowych, w aktualnym stanie prawnym wykazy resortowe mają wyłącznie charakter informacyjny, techniczno-porządkujący, uściślający, to jako takie mogą mieć znaczenie w sferze dowodowej dla identyfikacji stanowiska pracy jako stanowiska pracy w szczególnych warunkach (por. np. wyroki z dnia 25 lutego 2010 r., II UK 218/09, LEX nr 590247 oraz z dnia 16 listopada 2010 r., I UK 124/10, LEX nr 707404).

Z powyższych względów należało orzec jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ § 1 i odpowiednio stosowanego art. 108 § 2 k.p.c.